

STUPACENCO Lidia
BĂLȚI, MOLDOVA

*SPIRITUAL EDUCATION IN THE
CONTEXT OF THEORY OF EDUCATION*

In the article “Spiritual education in the context of theory of education” the author highlights the problem of ignoring the complexity of theory of education and ignoring of the epistemological status of this theory. The author tries to determine the place and the role of spiritual education that was considered the part of moral education till now.

Analizînd experiența personală în domeniul predării pedagogiei, menționăm că pe parcursul secolelor pedagogia s-a format ca o știință cu obiectul său de studiu – educația. Structura pedagogiei este determinată de patru compartimente: Bazele generale ale pedagogiei; Teoria instruirii și a învățămîntului sau didactica; Teoria și metodică educației; Istoria pedagogiei.

Ne vom referi la teoria educației. În literatura pedagogică, îndeosebi cea “de școală” (manuale, cursuri), teoria educației are un conținut limitat – laturi ale educației. Se ignoră complexitatea domeniului vizat, se ignoră statutul epistemologic al teoriei.

În viziunea noastră, teoria educației este în același timp o teorie științifică filozofică cu deschidere spre practica educațională.

Termenul teorie provine din grecescul “theoria”, care înseamnă “meditație, contemplare”.

În Antichitate, “teoria” desemna contemplarea lumii, în Renaștere, “teoria” a desemnat o creație a spiritului uman.

În epoca modernă “teoria” și-a asumat caracterul științific. Sensul curent al termenului “teorie” este acela de “sistem de propoziții logic

organizate care sintetizează o anumită cantitate de informații referitoare la un domeniu al realității, pe care îl descrie și îl explică”.

“Teoria” este un sistem de cunoștințe bine fundamentate logic și confirmat în practică.

Teoria este forma superioară a cunoașterii științifice. La baza formării și dezvoltării teoriei științifice se află cerințele fundamentale ale logicii dialectice, în conformitate cu care sunt elaborate teoriile științifice – sisteme de cunoștințe temeinic argumentate, consecvente din punct de vedere logic, care reflectă însușirile, cauzele și legitățile, ce determină funcționarea și dezvoltarea unor fenomene și procese, a unui oarecare domeniu al realității. Nucleul fiecărei teorii, elementul ei de bază îl constituie legitățile, care sînt formulate în cadrul acestei teorii.

Teoria educației, în viziunea noastră, reflectă însușirile, cauzele și legitățile ce determină dezvoltarea și funcționarea integrală a educației din perspective multiculturale și interculturale. Ea arată complexitatea dimensiunii educaționale a condiției umane.

În contextul teoriei educației noi vom încerca să determinăm locul și rolul educației spirituale, care în literatura de specialitate și în practica educațională este abordată ca parte componentă a educației morale.

O să facem mai întâi unele precizări conceptuale. Conceptul spirit este bogat din punct de vedere semantic. Conceptul este folosit în numeroase sintagme: “a crede în spirite”, “a fi spiritul epocii”, “a fi spiritul secolului”. Este luat ca reper spiritul unui text (literar, filozofic), al unei reviste, al legii. Manifestăm spirit de revoltă, critic, analitic, de echipă, de clasă. Ne remarcăm prin spirit practic, pozitiv, aventurier. Acționăm din spirit de solidaritate sau din egoism, în spiritul tradițiilor, în spiritul familiei. Ne distingem sau nu prin noblețe, justiție, luciditate, profunzime sau mediocritate. Influențăm sau manipulăm spiritele, formăm, în sens benefic, spiritele altora.

Sensurile semantice primare ale cuvîntului spiritus sunt: suflare, respirație, entuziasm, suflet.

În sens biblic, spiritul este suflarea lui Dumnezeu: Spirit pur, absolut, principiul vieții, Dumnezeu însuși.

În sens teologic general, spiritul este ființa necorporală, neîntrupată, duhul sfînt.

Lumea divină este nemuritoare, veșnică. Spiritul universal guvernează lumea sensibilă și suprasensibilă.

În sens filozofic, spiritul este realitatea gândirii, opusă existenței sensibile, este principiul ideal al existenței. Spiritul este elementul conștiinței individuale și conștiință obiectivă cu existență autonomă.

În sens bio-psihologic, spiritul este suflare, suflu vital, principiu al vieții psihice, al vieții intelectuale, aptitudine și atitudine, entitate psihică. Ca principiu al vieții psihice, spiritul dă conținut și formă cunoașterii, trăirii afective, conferă profunzime, subtilitate. Spiritul este principiul gândirii, al vieții intelectuale, în general detașat de simțuri, o particularitate distinctă a inteligenței, a gândirii. Spiritul este aptitudinea ce dă valoare vieții intelectuale, morale și estetice.

Spiritualul are sensurile de capacitate – forță, putere intelectuală, rațională, morală, psihică – de însușire. A fi spiritual înseamnă a avea forța de a se remarca, de a influența, de a-ți forma discipoli.

Spiritualizarea este acțiunea și rezultatul de a te situa pe înălțimi create de realizarea gândirii și imaginația de creatori.

Spiritualitatea semnifică creația. Produsul spiritului este cultura.

Ce este educația spirituală?

Educația spirituală este procesul, acțiunea și rezultatul dobândirii unui nivel elevat de existență, exigență în cultură și existență în harul divin. Educația spirituală este procesul de transmitere și asimilare a experienței de viață spirituală - culturală – religioasă, de comunicare cu Dumnezeu, este spiritualizarea ființei somato-psihice, spiritualizarea corpului, muncii, voinței, sentimentelor, atitudinilor și facultăților morale este rezultatul modului cultural-religios de a trăi.

Educația spirituală are ca scop fundamental dezvoltarea armonioasă a ființei și dobândirea unui mod mareț de a fi, de a trăi, de a cunoaște, de a comunica.

Reeșind din acest scop, educația spirituală tinde spre realizarea obiectivelor:

- Dezvoltarea maximă a originalității specifice a individului (trup sănătos, minte clară, puternică, controlată, intelect rafinat, voință puternică, inimă iubitoare);

- Devenirea individului ca receptor, producător și creator de valori culturale;

- Îndumnezeirea sau înnduhovnicirea omului, transformarea lui prin Cuvântul divin.

Vom menționa conținutul educației spirituale propus în corespundere cu obiectivele nominalizate.

Pentru dezvoltarea maximă a originalității specifice a individului se prevede: spiritualizarea corpului, spiritualizarea minții, voinței, sentimentelor; armonia gândurilor, dorințelor, aspirațiilor; dobândirea stării de deplină libertate; formarea și dezvoltarea capacității de acțiune (decizie, implicare și angajare); formarea capacităților de comunicare; dobândirea facultăților morale (altruism, caritate); dobândirea stărilor de conștiință exprimate în idealuri, creație; - dobândirea modului de comportare elegantă, rafinată.

Pentru devenirea individului ca receptor, producător și creator este binevenit așa un conținut:

- asimilarea valorilor culturii; stimularea capacităților creatoare; stimularea capacităților de percepere, înțelegere a semnificației valorilor culturii; formarea și dezvoltarea atitudinilor de cunoaștere; formarea și dezvoltarea capacităților de exprimare de sine prin creația științifică, tehnică, artistică; formarea atitudinilor de responsabilitate morală față de destinația descoperirilor științifice, operelor de artă; dezvoltarea competențelor de cunoaștere, înțelegere a lumii, formarea atitudinilor de apreciere și ierarhizare a valorilor; perceperea, acceptarea și înțelegerea mediului socio-cultural; pluricultural, intercultural.

Pentru îndumnezeirea sau înduhovnicirea omului se propune:

- transformarea omului prin Cuvînt – cuvîntul lui Dumnezeu, cuvîntul lui Isus Hristos; formarea deprinderii de comunicare cu Dumnezeu prin rugăciune, meditație; conducerea omului spre virtute; îndrumarea vieții omului după principii și reguli pentru făptuirea Binelui în viziune creștină; cunoașterea și aplicarea în viață a legilor morale exprimate în cele zece porunci din Vechiul Testament; cunoașterea, asimilarea și exprimarea datorii către sine, către semenii, față de autorități, față de patrie, față de Dumnezeu, față de Biserică.

Vom prezenta mai profund unele idei în vederea realizării primului din obiectivele menționate: educarea inimii, despre care primii creștini spuneau: “Deschide inima pentru Dumnezeu”. Pentru spiritul omului inima este nu numai concentrarea sentimentelor, trăirilor, inima este centrul, care le adună și le reface.

Dragostea este una din funcțiile spiritului, acea forță, care îl îndrumază pe om. Prin intermediul inimii vorbim cu Dumnezeu.

Mulți filozofi din trecut arată că inima reprezintă organul fundamental al gândirii. Sf. Augustin spunea că noi cunoaștem în aceea măsură lumea în care măsură o iubim.

Prin toate căile posibile trebuie dezvoltată sfera emotivă a copilului, intuiția lui. O atenție deosebită trebuie acordată educației sentimentului de iubire pentru Dumnezeu.

Bibliografie

1. Binet, Alfred. *Sufletul și corpul*. Trad. de Leonard Gavrilu. București, 1986. - 259 p.
2. Brinster, Philippe. *Terapia cognitivă: Pentru schimbarea gândurilor negative care ne perturbă comportamentul*, traducere de Liliana-Emilia Rusu. București: Editura Teora, 1997. - 184 p.
3. Evdokimov, Paul. *Îndoirea spiritului*. Trad. de Magdalena Mărculescu-Cojocea. Târgoviște: Editura Pandora, 1997. - 214 p.